

Italiaanse madrigalen
Syndics' Chapel
Episcopale kerk, Groenburgwal 42, Amsterdam
Dinsdag 13 oktober 2015, 21 uur

Programma

1

Francesco Petrarca: Canzone 16, eerste strophe. Muziek van Philippe Verdelot uitgegeven door O. Scotto in Venetië 1538 in 'Il secondo Libro de Madrigali di Verdelotto insieme con alcuni altri bellissimi Madrigali di Adriano, et di Constantio Festa'.

Italia mia, benque 'l parlar sia indarno
A le piaghe mortali, Che ne bel corpo
tuo si spesse veggio,
Piacem' almen che I miei sospir sian
quail Spera 'l Tever' e l'Arno e'l Po
dove doglio s'e grave hor seggio.

Rettor del ciel, io chieggio
Che la pieta che ti conduss' in terra
Ti volg'al tuo dilett' almo paese.

Vedi, Signor cortese, Di che lieve
cagion che crudel guerra:
E i cor, ch' indura e serra Marte
superb' e ferro,
Apri tu, Padre, e' nteneriss' e snoda;
Ivi fa che'l tuo vero,
Qual io mi sia per la mia lingua s'oda.

Mijn Italië, hoewel het spreken wegvalt tegen
de fatale wonden, waarvan in het mooie lichaam
van jou ik er talrijke zie,
Doe me tenminste het genoegen dat mijn
zuchten mogen zijn als, wat men mag hopen, de
Tiber en de Arno en de Po, waar lijdzaam en in
ernst ik nu zit.

Regeerder van de hemel, ik vraag of jij het
medelijden dat jou heeft gebracht op aarde
wil aanwenden voor jouw beminde, vruchtbare
land.

Zie, hoffelijke heer, van wat voor lichte
oorzaken er wrede oorlog kwam,
en de harten, die worden verhard en gesloten
gehouden door Mars, trots en wreed,
open jij ze, vader en wil ze verzachten en
losmaken; zo dan wil maken dat jouw waarheid,
door wie ik voor mijzelf ook ben, door mijn taal
wordt gehoord.

Een Greghesche sopra la morte d'Adriano (doodsgezing in Veneziaans dialect over de dood van Adrian Willaert) op een tekst van Manoli Blessi (fictieve persoon) en op muziek gezet door Andrea Gabrieli. Uit: 'Il primo Libro delle Greghesche, Venezia 1564'. Wij wagen ons niet aan een vertaling; globaal weten we waar het over gaat.

Sassi, Palae, Sabbion, del Adrian lio.
 Alleghe, zoncchi, Herbazi chie la stétu,
 Velme, Palui, barene, chie scundéu,
 L'ostregha 'l cappa
 E'l passerin polio,
 E vui del valle pesci'e d'ugni rio
 E del mar grandi e pizuli chie séu,
 Sombri, chieppe, Sardun chie drio tiréu
 Le syrene dunzell'e ch'a mario

E vu fiumi chie dèu tributo al mari
 Piave, Ladese, Po, Sil, Brentra et Ogio,
 Vegni cha tutii canti a lagrimari
 La morte d'Adrian, del chal me dogio
 Chie no 'l porà mie versi plio lustrari
 Cu'l dulce canto chie rumpe ogni scogio
 O megàlas cordogio del mundo tutto
 Chy sara mo chello?
 Chie in armonia del par vaga cun ello.

Tekst van Ludovico Ariosto (1474-1533)

Muziek in: Madrigali a cinque voci di l'arcimusico don Nicola Vicentino nuovamente posti in luce da Ottavio Resino ... libro quinto. Uitgegeven door Paolo Gottardo Pontio, Milano, 1572

O messaggi del cor
 sospiri ardenti,
 o lacrime che 'l giorno io celo a pena,
 o prieghi sparsi in non feconda arena,
 o del mio ingiusto mal
 giusti lamenti;
 o sempre in un voler pensieri intenti,
 o desir, che ragion mai non raffrena,
 o speranze ch'Amor drieto si mena
 quando a gran salti
 e quando a passi lenti. ...

O boodschappen van het hart,
 gloeiende zuchten,
 o tranen die ik overdag verberg met moeite,
 o beden verbreed in niet vruchtbare vlakke,
 o van mijn onterechte ellende
 terechte klaagzangen;
 o altijd in een willen besloten gedachten,
 o wensen, die de rede nooit beteugelt,
 o verwachtingen dat Liefde zich terugtrekt
 nu eens in snelle sprongen
 en dan weer in trage passen. ...

4

Dichter onbekend.

Muziek Luca Marenzio uit *Il Primo Libro de madigali*,
uitgegeven door Angelo Gardano, Venezia, 1580

Liquide perle Amor
Da gl'occhi sparse
In premio del mio ardore.
Ma lass' ohimè, che'l core
di maggior foco m'arse.
Ahi, che bastava solo
A darmi morte
il primo ardente duolo.

Amor spreidt uit de ogen vochtige parels
door mijn liefdesgloed.
Wee, arme ik, die me het hart brandde aan een
heter vuur.
Ach, mocht volstaan enkel het eerste vuur
voldoende te zijn geweest om me te doden.

5

Tekst Giambattista Guarini

Muziek Luca Marenzio uit *Il Primo Libro de madigali*,
uitgegeven door Angelo Gardano, Venezia, 1580

Tirsi morir vuela
Gli occhi mirando di colei ch'adora
Ond'ella, che di lui non meno ardea
Gli dissi: 'Ohimè, ben mio
Deh, non morir anchora
Ché teco bramo di morir anch'io'

Tirsi wil sterven
Zijn ogen keken in die van zijn geliefde
Zij, die niet minder van liefde brandde dan hij,
Zei: 'Ai-ai, geliefde van mij
Ach, sterf (nu) nog niet
Want ook ik wil samen met jou sterven'

Freno Tirsi il desio
Ch'a vea di pur sua vita all'or finire
E sentia morte e non potea morire
E mentre fisso il guardo pur tenea
Ne' begli occhi divini
E nettare amoroso indi bevea
La bella Ninfa sua che già vicini
Sentia I messi d'Amore
Disse con occhi languid e tremanti:
Mori cor mio ch'io moro
Le repose il Pastore:
Ed io, mia vita, moro

Tirsi onderzocht zijn wens
Of hij er op dat moment een einde aan zou maken
Hij voelde de dood, maar kon niet sterven
En terwijl hij zijn blik gericht hield
Op haar goddelijke ogen
En de liefdesnectar dronk
Sprak zijn schone nymf, die
de liefdesboodschappen voelde
Met verlangende en trillende ogen
'Sterf, hart van mij, want ik ga dood'
De herder antwoordde:
'En ik, mijn leven, sterf ook'

Così moriro I fortunate amanti
Di morte sì soave e sì gradita
Che per anco morir tornaro in vita.

Zo stierven de gelukkige geliefden
Een zo zoete en gewenste dood
Dat, om zo nogmaals te sterven, ze beiden weer
tot het leven terugkeerden.

Muziek uit 'Il secondo libro de madrigali a cinque voci di Claudio Monteverde Cremonese' uitgegeven door Angelo Gardano Venetië 1590.

Ecco mormorar l'onde
e tremolar le fronde
A l'aura matutina e gli arborscelli
E sovra i verdi rami i vaghi augelli
Cantar soavemente e rider l'oriente.
Ecco già l'alba appare
e si specchia nel mare
E rasserena il cielo
e imperla il dolce gielo
E gli alti monti indora,
o bella e vag' aurora
L'aura è tua messaggiera,
e tu de l'aura giera
Ch'ogni arso cor ristaura!

Zie de golven murmureren
en de takken trillen
in de morgenlucht en de struiken
en op de groene takken zingen lieflijke vogels
zacht en het Oosten lacht.
Ziedaar de dageraad verschijnen
en die spiegelt zich in de zee
en de hemel wordt weer helder
en beparelt het zachte ijs
en verguldt de hoge bergen
o mooie en bekoorlijke dageraad.
De wind is jouw boodschapster
en jij bent de heraut van de wind
die ieder brandend hart herstelt!

Giovanni Giacomo Gastoldi: Balletti a cinque voci con li suoi versi per cantare, sonare & ballare, Venezia 1591. Ook uitgegeven door Pierre Phalese in Antwerpen (1596) en Amsterdam, met de Nederlandse tekst (1599)

Questa dolce sirena
col canto acquieta il mar
Chi mira il suo bel viso,
resta prigion d'Amor.
Un suo leggiadro riso
puo l'aria serener
Chi i suoi bei lumi
vede sente legarsi il cor.

Deze zoete Sirene
maakt met gezang rustig de zee.
Wie aanschouwt haar schoon gelaat
blijft gevangen in de Liefde.
Een lieftallige lach van haar
kan de lucht doen opklaren.
Wie haar schone ogen
ziet, voelt hoe het hart zich bindt.

Dees meeremin terneder zet door haar zang de zee
Dees meeremin terneder door haar zingen zet de zee
En held'ren kan het weder slechts door een lonk of twee
Dat de lucht zich ter vlucht heel verandert
En het velt en stroomen mee.

Se ben vedi o vita mia
 Ch'io languisco per tuo amor
 Mi turbi, mi fuggi,
 M'affliggi, mi struggi
 M'uccidi o Donna ria

Als je goed ziet, o mijn leven,
 hoe ik kwijn om jouw liefde,
 mij verwar je, mij ontvlucht je,
 mij bedroef je, mij vernietig je,
 mij vermoord je, o slechte Vrouwe.

Io ti porgo ogn'hor tribute
 E di pianto e di sospir
 Ma ferra disprezzi
 Ne odi ne prezzi
 Chi chiede ogn'hor aiuto

Ik breng je voortdurend eerbetoon
 zowel van geweent als van zuchten
 noch lof noch prijs
 aan wie voortdurend hulp vraagt.

Opra in megli sdegni e l' ire
 Dammi morte tua man
 Che tardi? Che fai?
 Deh trammi di guai
 Content ail tuo desire

Bewerk ten goede kwaadheid en toorn
 laat mij de doornen jouw hand
 Wat talm je? Wat ga je doen?

Muziek uit: Il sesto libro de madrigali a cinque voci ... di Claudio Monteverdi
 Uitgegeven door Ricciardo Amadino, Venezia 1614

Zephiro torna, e l' bel tempo rimena
 e i fiori et l'erbe, sua dolce famiglia,
 et garrir Progne
 et pianger Philomena,
 et primavera candida et vermiglia.

Zefier keert weer en het mooie weer houdt aan
 en de bloemen en de kruiden, zijn zoete familie,
 het kwetteren van de zwaluw
 en het wenen van de nachtegaal,
 en de lente is blank en groen.

Ridono i prati,
 e l' ciel si rasserena;
 Giove s'allegra di mirar sua figlia;

Er lachen de weiden
 en de hemel wordt onbewolkt;
 Jupiter is blij zijn dochter te zien
 (Venus=godin van de lente);

l'aria et l'acqua et la terra
 è d'amor piena;
 ogni animal d'amar si riconsiglia.

de lucht en het water en de aarde
 is vol van liefde;
 elk gedierte bezint zich op het liefhebben.

Ma per me, lasso,
 tornano i più gravi sospiri
 che del cor profondo tragge
 quella ch'al ciel se ne portò le chiavi;

Maar voor mij, ongelukkige
 keren weer de zwaarste zuchten,
 die zij uit de diepte van het hart doet opwellen,
 zij, die naar de hemel de sleutel ertoe heeft
 meegenomen;

et cantar augelletti,
et fiorir piagge,
e 'n belle donne honeste atti soavi
sono un deserto,
et fere aspre et selvagge.

en het zingen van de vogeltjes
en het bloeien der velden,
en de lieflijke gebaren van welgevoeglijke
dames, zijn als een woestenij
en wrede wilde beesten voor mij.

The Syndics' Chapel bestaat uit:

Anna Eringa, sopraan
Laura Frenkl, sopraan
Pieter-Jan Aartsen, haute contre
Joep van Brederode, tenor
Paul Blommaert, tenor
Jo van Beusekom, tenor
Bram Knecht, bas
Harvey van Straten, bas

Erik Visser, kenner van de Italiaanse taal en onmisbare hulp bij het vertalen van rederijkersteksten.

Helbertijn Krudop, ontwerpster van het affiche

Henk van Benthem, magister.

Dit programma is tevens 'bewijs van toegang'

Het volgende concert van de Syndics' Chapel is op dinsdag 8 december, 21 uur in deze kerk. Duitse vroege 17de eeuwse Kerstmuziek.